

תלמיד: אלעד פרי

כיתה: י'

מורה מלווה: הרב יעקב רט

בי"ס: ישיבת בני"ע לפיד מודיעין

שאלה תורנית והקשר לחיים האישיים שלי

בשנות ה-80 החל להתפתח באופן לא רשמי בצה"ל נוהל המנסח התמודדות כוח צבאי בשעת חטיפת חיילים. ע"פ הנוהל, יש לעשות כל דבר על מנת למנוע חטיפת חייל או כוח ואפילו במחיר בו נצטרך לירות בכוח החוטף וע"כ יורגו החיילים הנחטפים. על מנת לסבר את הסיטואציה השתמשתי בסיפור חטיפתו של הדר גולדין הי"ד.

ב-1 באוגוסט 2014, במהלך מבצע צוק איתן, נערך קרב ברפיח, בין חיילי גבעתי לבין כוחות החמאס. כוח של מחבלים הגיח לעבר הכוח שלנו דרך מנהרה וחטף את הדר לתוכה. לאחר שהובן שהדר נחטף, החליט חברו איתן להיכנס למנהרה, על מנת לאתר את הדר. איתן קיבל אישור להוריד את כל הציוד הצבאי ולהיכנס למנהרה רק עם אקדח ופנס. איתן לא זיהה את הדר בתוך המנהרה, הוא ראה שם רק כתמי דם שנשארו לאחר שהמחבלים פגעו בהדר.

ע"פ נוהל חניבעל במצב תיאורטי בו היה איתן מזהה את הדר וחולית המחבלים, היה עליו לירות על מנת לעצור את התקדמות המחבלים, גם אם הדר יורג. בנוסף, ללא קשר לנוהל חניבעל הקלאסי, נשאלת השאלה לגבי מצב בו המחבלים יורים לכיוון איתן, האם מותר לו להחזיר אש גם אם הדר יורג. מצב תיאורטי העלה בי מספר שאלות.

התחלתי לחקור את הנושא ולבדוק האם סיטואציות

מעין אלה מופיעות בגמרא או בראשונים. השאלות הן שאלות כבדות משקל בעבור כל חייל ובעצם גם כל אזרח. חשבתי על כך שאבי לא מזמן השתחרר מהצבא ויצא לו גם להיות שותף בקרבות ומלחמות, ועל כך שבן דודי התגייס לא מזמן ליחידה המובחרת סיירת מטכ"ל. הרגשתי שלמרות שאני מקווה מאוד שלא נצטרך לעסוק כלל בשאלות מסוג זה, אי אפשר לדעת לצערנו מה ילד יום.

מתוך התחושות האלה ניגשתי לכתיבת העבודה.

סקירת מקורות תורניים

על מנת להגיע לתשובה הלכתית ניתחתי את השאלות למספר שאלות ביניים שיעזרו לי להגיע לתשובה המדויקת ביותר.

בתחילה, סקרתי האם בכלל יש איסור להרוג אדם על מנת להציל את החיים שלי.

ראיתי את הגמרא בסנהדרין שפוסקת באופן נחרץ שאסור, תוך שימוש במשפט מליצי "וכי דמך אדום מדמו של חברך?" וגם את המשנה באוהלות שמחדדת מי הוא המוגדר "חי" לעניין זה.

לאחר ההכרעה בשאלה זו הקדשתי פרק נוסף לביורר גדרי הדין של "הרודף", הוא האדם שרודף אחרי חבירו להורגו. לאחר שעיינתי בגמרא ובראשונים, הבנתי שבאופן שבו אדם מאיים עליי בצורה ישירה להרוג אותי, הוא יוצא מהגדרה לפיה אסור לאדם להרוג אדם אחר, כי כאן הוא לוקח את הסיכון שאני אלחם בו בחזרה.

כעת השאלה הלכה והתסבכה. מצד אחד הדר אכן מוחזק אצל המחבלים היורים על איתן, ואפילו משמש כנראה בתור מגן אנושי. מצד שני, הדר אינו עושה שום מעשה בידיים להרוג את איתן, הוא כלל אינו מעוניין בכך. בכלל, שאלה זו היא רחבת היקף, למשל אדם החוטף התקף לב תוך כדי נהיגה, האם מותר לירות בגלגלי המכונית ולגרומ למותו, על מנת להציל אנשים אחרים מתאונה שתגרומ למותם? בסופו של דבר לאחר עיון באחרונים ראיתי שגם רודף שלא מתכוון לכך נקרא רודף.

סקירת מקורות צבאיים

בתחילת העבודה הקדשתי פרק שאינו סוקר מקורות הלכתיים אלא מברר את פרטי נוהל חניבעל הצבאיים. ראיתי שאכן יש אזכור לכך שצריך לעצור את הכוח החוטף ואפילו במחיר של חיילנו.

בנוסף בתקופה של הכנת העבודה אבי היה במילואים, ובדרך אגב שלח לי תמונה בו מופיעים נהלים חדשים של הצבא במקום נוהל חניבעל.

אחת הבעיות בהכנת המאמר התאפיינה בכך שלנוהל חניבעל אין הוראות ברורות דיים. לכן קשה להסביר למה בדיוק התכוון המשורר.

דבר זה אף יצר סערות ציבוריות רבות לאורך השנים, עקב חילוקי דעות בקרב העם בקשר לנוהל.

הצעה להתמודדות עם השאלה התורנית

בסופו של דבר, לאחר חקירה ועיון ממושכים מצאתי דעות שונות של רבנים שונים מבני דורנו, בנוסף שאלה זו תלויה בעוד גורמים-למשל האם למדינה יש סמכות של מלך ישראל, שכפי שהצגתי בעבודה, למלך ישנה הסמכות לשנות דיני נפשות. כמוכן שהכרעת שאלות כאלו מסורה אך ורק לגדולי הדור.

